

Časopis za žene u najboljim godinama

cijena: 20 kn Godina I broj 4/2012

www.zenskaposla.hr

ženska posla

Radojka Šverko
diva i domaćica

Proljetno
čišćenje
iznutra
i izvana

ZAGORKA
Što je moja krivnja?

VODA
od izvora do ušća

ISSN 1848-2899

0.0.2.1.2

9 771848 289001

Radojka Šverko

Diva i domaćica

razgovarala: **Nataša Ozmec**

foto: **Goran Matijašec**

šminka: **Kruno Grguljak**

Kad vidite Radojku Šverko, prva vam je pomisao – diva. I na sceni i privatno. Ona to i jest, u punom smislu te riječi. Držanje, uočljiva ljepota koju ne možete ignorirati, opuštenost i odmjerenost u obraćanju, i glas. Taj predivni glas koji nosi, koji može, koji zna. Otpjevala je hrvatska diva pjesama i pjesama, na festivalima, domaćima i stranim, slavili su je u svijetu, kod nas malo manje, ali od samih početaka izazivala je uzdahe i trnce. U rock operama igrala je Janu u **Gubec-begu**, Neru u **Gričkoj vještici**, Fantine u **Jadnicima**, Karolinu Riječku (Karolinu Belinić). Okušala se i na velikom platnu u filmu Rajka Grlića **Bravo maestro**. Turneja Gabi, Tereza i Radojka, koja je započela jesenas koncertom u Zagrebu, nastavlja se uskoro nastupima i u drugim gradovima. Sprema se novi materijal. Diva je neumorna, glas joj ne blijedi. Ali diva je i iskrena topla žena koja voli da joj kuća blista. Privatno je gostoljubiva, fina, spremna na šalu, otvorena, čvrstih stavova, a u kući cijeni red i čistoću.

Već kao djevojčica osjećali ste, kako ste to sami nazvali, 'zov glazbe'. Jeste li odmah znali da želite baš pjevati?

Ne, nisam. Ja sam dijete iz mnogobrojne obitelji, i svi smo nešto pjevali. Mislim da su to jednostavno geni. Starija sestra imala je velike sklonosti ka klasičnoj glazbi, ja sam slušala sve, brat mi je bio glazbenik, mlađa sestra je pjevala... Kao mala, već u osnovnoj školi, pjevala sam u zboru, a onda sam malo-pomalo stekla pravo da budem solistica, što mi je predstavljalo silno uzbuđenje. To se jednostavno dogodi. Nisi ni svjestan. Pjevaš, pjevaš, čuješ neki šlager pa ga zapamtiš. U to vrijeme, barem u našoj kući, nije bilo ni gramofona, ni televizije – jedina veza sa svijetom bio je radio. I ako si htio nešto naučiti, morao si dežurati kraj tog radija i jednostavno memorirati, jer nije bilo načina da snimiš. Kad smo se doma u Buzetu

skupljali već kao odrasli, uvijek se za stolom pjevalo, i to repertoar Swingle Singersa, što je mnogima bilo neobično, ali mi smo bili takva obitelj.

Vaši roditelji protivili su se glazbenoj karijeri, pa ste se u glazbenu školu upisali bez njihova znanja. Čak ste se sami i zaposlili da biste se mogli glazbeno školovati...

Nažalost, nisam završila glazbenu školu. Ali u životu nisam mami ili tati poslala pismo: pošaljite mi, treba mi. Stipendija koju sam dobila za školovanje u Puli na ekonomskoj bila je dostatna samo za krevet na kojem sam spavala. To su strašne i opake životne škole. Moja mama nije ni znala da meni nešto fali. Mislila je da mi je dobro, jer nije imala informacija, i spavala je mirno, a to sam i htjela. No drugi su ljudi vidjeli i prepoznali moj talent. Tako sam nastupila na **Prvom pljesku** s Mirkom Cetinskim. Pa je slijedio nastup na priredbi **Mikrofon je vaš**, i tim si nastupima zapravo stjecao pravo da dođeš do prvih snimaka, do prvih televizijskih nastupa. Tako da sam već 1964. nastupila na televiziji kao „mlada talentirana pjevačica iz Pule“, u haljini posuđenoj u Istarskom kazalištu, s

posuđenim cipelama... Snimala sam s Antonom Martijem i sjećam se da mi je bilo jako čudno kako je on iz Istre, a ne zna hrvatski. Pogotovo jer sam znala da mu prezime nije Marti nego Martinčić. Pa gdje mu je ono „čić“ ostalo – bila sam sva u čudu.

U isto vam se vrijeme dogodilo da ste zasnovali obitelj i da vam je karijera naglo procvjetala. Kako ste uspijevali balansirati između obitelji i karijere?

Prvi put sam otišla u inozemstvo 1969. kao mlada gospođa, moja kći Sanda imala je godinu i dva mjeseca. Muž je bio brižan otac, imala sam jako dobru svekrvu. Imala sam podršku, i to je strašno važno. U oba braka odlično sam funkcionirala sa svojim svekrvama. Jednostavno se naučiš, kao što se naučiš i na muža i na prijatelje, s njihovim osobinama. Ako voliš muža, to što je ona njegova mama samo ti može olakšati put do nje. A osobito je prva svekrva bila jako topla osoba.

Glazba vas je odvela u svijet i doista ste bili internacionalna zvijezda. Je li vam međunarodna karijera dala

krila? Jeste li to osjetili kao dodatnu motivaciju?

Meni je to bilo tako obično. Kad sam išla na Kanarske otoke, bilo mi je isto kao da sam išla u Babinu Gredu. Znam da se svijet trudi da kroz filmove, časopise, živote pojedinih ljudi uzdiže određenu sredinu. No meni je biti usred New Yorka prije svega bilo strašno nehumano. Te zgradurine, taj način života... Nije me to plašilo, nego mi je djelovalo na rubu ludila. Tokyo, Los Angeles, Puerto Rico – tu ljudi žive, *kako* ljudi tu žive? U Madridu u jedan u noći najnormalnije šeću s malim bebama u kolicima. Ja smatram da maloj bebi treba mir i krevet, a ne automobili, noćna vreva,

Učila sam i kroz svoj život i kroz život ljudi oko sebe

pijanci i prostitutke na ulici. Tako da mi taj svijet apsolutno ništa nije značio. Pozornica tamo, pozornica tu. Bilo je to vrijeme kad sam si bez problema mogla kupiti krznenu kaput. Ako treba, ako sam išla u Rusiju, krzno do poda. Danas imam samo jednu kratku krznenu jaknu. Vremena se mijenjaju, ali to je u svijetu umjetnika tako. Upoznala sam svjetski poznate umjetnike, producente, glumce... Danas dobiješ Oscara, ali to ti ne garantira da sutra možda nećeš konobariti jer si tu lovu investirao u nešto krivo. A svi po svijetu nešto investiraju, reinvestiraju... Ako si zaradio novce, stavi si ih sa strane, u čarapu, pod madrac... (smijeh) Kad danas vidim Joan Collins u reklami za Snickers, naprosto ne mogu vjerovati da žena koja je tada uživala onu slavu, danas snima takvu reklamu... S njom smo se družili u Palma de Mallorci, u Madridu, zvala me u Englesku gdje su imali neki dvorac, no njezin je muž propao jer je krivo investirao. Sve je to na neki način bila moja škola. Učila sam i kroz svoj život i kroz život ljudi oko sebe.

Kakva su to bila vremena: mondeni svijet, zabave, putovanja, festivali, poznati iz šoubiznisa...?

Lijepo je to bilo doživjeti, ali ni u jednom trenutku nisam požalila što toga više nema. Imala sam sreću da sam tako rano ušla u taj svijet glamura, sjaja. Gradonačelnik, senator – čovjek k'o čovjek. Ništa mi to nije predstavljalo

niti tada, niti mi danas predstavlja. Ljudima na visokim položajima prilazim isključivo kao čovjek prema čovjeku. Prijem k'o prijem. Samo se scenografija mijenja.

Iako sam dijete iz malog mjesta i skromne obitelji, znala sam u svijetu šoubiznisa procijeniti što je dobro, a što nije, što hoću, a što neću, što mogu ili ne mogu. Droga, na primjer, nije stvar današnjice, toga je bilo uvijek, nutkalo se na prijemima poslije koncerata, premijera... Ali ja sam uvijek znala da ja to neću. Cijeli moj život obilježili su usponi i padovi. Malo te ima pa te nema. To je svijet umjetnika, ne samo moj. Samo se o tome ne govori. Svi zavijaju

svoj život u neke celofane s mašnicama. A ja mislim da sa svoje šezdeset tri godine trebam

biti iskrena.

Na velikom festivalu 1970. u Rio de Janeiru osvojili ste prvu nagradu pjesmom *Svijet je moj* Alfija Kabilja te priznanje *The Most Outstanding Performance*. Bili ste prva umjetnica koja je dobila to priznanje nakon velike Janis Joplin – što vam je to značilo?

Ništa mi ne znači ta nagrada. Janis Joplin je bila jako poznata, neprikosnovena, fantastična. No ona je bila takav ovisnik o drogi da se za jedan džoint davala kome god. Ja sam to znala s dvadeset jednom godinom, od producenata koji su bili oko nje. I ne samo ona. Mnogi pjevači su radili samo za određene količine droge, ili bi im menadžeri i producenti kupovali vebne kuće, a

zapravo su oni tamo samo živjeli, a menadžeri su od njih ubirali novac od prodaje ploča i nastupa.

Whitney Houston. Ili Michael Jackson. Zar im je bio potreban baš takav kraj? Svi mi imamo problema – pa zar ćemo se zato svi opijati i drogirati? Osuđujem to. Imam sažaljenja jer se radi o živim bićima, ali ne razumijem koji je povod da si netko tako uništi život...

I kod nas ste mnogo nastupali na festivalima...

Festivali su značili biti prisutan. Dok se nisam umorila. Jer sam vidjela da to zapravo uopće nema nikakvog smisla. Jer su se i mediji promijenili. Nekad su festivali bili vrhunac, veliki događaji. Nekad su na festivale kod nas dolazile mnoge međunarodne zvijezde, zahvaljujući i našim plasmanima na svjetskim festivalima. Na međunarodnom festivalu u Splitu bili su i Milva i Modugno, i Shadows. Popularizirali smo festival jer je svuda u mojoj biografiji pisalo Split International i onda su i drugi pjevači koji su me znali htjeli tamo nastupati. A s druge strane u tom istom Splitu gdje sam prvi put nastupila 1970. pjesmom *Kud plovi ovaj brod* nisam nikad imala solistički koncert.

Nastupi vani, na festivalima i s jednim njemačkim orkestrom puno su me više hranili nego u zemlji. Ovdje sam uvijek bila negdje u sjeni, vječito druga. Nekako sam se s tim pomirila, navikla sam se i nisam eksponiranije kolege zato manje voljela ili s njima manje komunicirala.

Da se primijetiti da sam se malo odmaknula od tih festivala. Volim Melodije Istre i Kvarnera, volim taj kraj, te ljude, dijalekte... Ali taj festival traje

deset dana – ti deset dana promoviraš jednu pjesmu, po mogućnosti svaki dan u drugoj garderobi, a imaš samo jedan TV nastup jer se samo finalna večer prenosi.

Što za vas znači suradnja s Alfijem Kabiljom?

Alfi Kabiljo zatekao me je točno na moj

Performance. Uvijek bismo nešto osvojili, ako ne u jednoj onda u drugoj kategoriji, ponekad i u više kategorija. Uvijek među tri prva mjesta, u samom vrhu. A ti međunarodni festivali bili su ono naj, naj. U žiriju je bilo po dvadesetak ljudi: Shirley Bassey, Ray Coniff, Astor Piazzola...

Janino ludilo jer nisam imala vremena, nisam znala kako se to drugačije uči. Ili recimo glumim šesnaestogodišnjakinju, a imam puno više – kako ću to odraditi, odigrati taj mladenački hod, položaj ruku... Pa sam zahvaljujući Vesni Butorac promatrala iz kuta prostorije gdje su vježbale balerine. Gledaš pa nešto usvojiš. To je bio jedini način. Jer svaka je gesta na sceni strašno važna.

Ni danas nema škole za mjuzikl?

Možemo se zapitati, s obzirom na glumačke zadatke koje veliki broj naših glumaca treba ispuniti u sapunicama, je li nam uopće potrebna i glumačka akademija. Školuješ se, a na koncu, da bi živio, da bi funkcionirao kao glumac, prisiljen si glumiti u sapunicama. To mi je strašno. To je i razlog što uopće ne pratim sapunice. Ne bih htjela nikoga uvrijediti time što to kažem, ali to je jednostavno forma koja me ne može prikovati sat vremena uz TV. Radije gledam političke emisije, emisije iz svijeta.

Okušali ste se i na filmu?

Film mi je bio izazov, imala sam dosta ponuda jer sam bila, danas to mogu reći, stvarno zgodna. To sad znam kad gledam fotografije, ali onda toga uopće nisam bila svjesna. Bilo je puno ponuda za film u Južnoj Americi, u Portoriku, iz Buenos Airesa, trebala sam igrati u jednom francuskom filmu s Pascal Petit... Ali odbijala sam svaki film u kojem sam trebala glumiti samo neki dekolte i dekor. I žao mi je što se ta djelatnost nije nastavila.

Uvijek ste poklanjali veliku pažnju kostimima, šminki...

Kultura je važan segment u društvu i treba joj posvećivati puno više pažnje nego što se to trenutno radi

rođendan 1969. doma, u Rijeci, s prvim suprugom, Sandom, svekrvom, njezinom sestrom i tri podstanara u kući. Zazvonio je telefon, a ja sam bila na skalama jer smo htjeli još nešto popiturati prije nego dođu prijatelji. Kad se predstavio, pitala sam: „Tko ste vi?“ Nisam imala pojma tko je on. A on mi kaže da bih trebala još večeras doći u Zagreb jer sutra imamo avion za Kanarske otoke. „Molim? Ma ne dolazi u obzir! Nikam ja ne idem.“ Kad me pitao imam li putovnicu, rekla sam mu: „Što vas briga.“ Onda je bio zvao i Pero Zlatar da me nagovori, ali tada se već javio moj muž jer sam ja zapela na lojtri. A on je jako pristojan pa je saslušao sve do kraja i samo mi je rekao: „Hodi dolje s tih skala, odi se spremi, idemo u Zagreb.“ I tako smo otputovali u Zagreb pa u Rim, gdje smo ostali tjedan dana jer nisam imala vizu... Na kraju je sve dobro završilo, bila sam treća, dobila sam nagradu *The Most Outstanding*

S Alfijem sam uvijek imala fantastičan odnos, veliki smo prijatelji, makar smo tek odnedavno „na ti“. Kad je imao novu pjesmu za mene, morala sam sjesti u auto i doći iz Rijeke do Zagreba. I naravno, išli bismo kod Alfija doma, njegova žena bi nešto skuhalo, Alfi bi mi odsvirao materijal, ja bih to odmah naučila, pa se išlo u studio da se to snimi. A kad smo išli na festivale i vraćali se mahom s trofejima, ispraćali su nas i dočekivali moj muž ili njegov tata. Nije bilo pompe ni sponzora...

Puno ste pjevali u rock operama...

To mi je bilo krasno. To je bila potreba i želja ostvariti sebe u nečem drugom, nešto naučiti, proširiti horizonte. Imala je pravo Sanda Langerholz kad je rekla da sam „došla s ceste“. To je stvarno tako i bilo. Ali ja sam zbog te njezine izjave odlazila u Vrapče da bih tamo uhvatila geste i ponašanje umno poremećene osobe kako bih što bolje odglumila

Od 1969. šiva mi gospođa Anita Baričević Kalina. Mislim da je to potrebno. I ta garderoba i šminka, i to vrijeme koje ćeš provesti pred tim ogledalom, to sve spada u onaj dio u kojem se koncentriráš. Kad imam nastup, prije nego izađem iz kuće, sve mora biti posloženo, kuća mora blistati, sebe moram dovesti u red, manikura, pedikura, kosa – to sve spada u onaj ritual koncentracije. A kostim ti dodaje to prijeko potrebno samopouzdanje. Pa ipak dolaziš pred nekakav svijet, pogotovo na solističkom koncertu. To je i iskazivanje poštovanja prema publici koja ti dolazi. I uvijek sam bila u dugačkim haljinama. I onda kad sam imala dvadeset godina uvijek je sve bilo pokriveno, rijetko kad sam imala dekolte ili kraću haljinu.

Rekli ste da bolje funkcionirate na velikim pozornicama i s velikim orkestrima nego na manjim koncertima. Kako to objašnjavate?

Ne znam, velika pozornica me više nosi. Zadovoljila sam tu svoju unutarnju potrebu nastupima u crkvama, sa sakralnim programom. To je klasična glazba, razne arije koje svojim tekstovima, harmonizacijom, melodijom ne skrnave crkveni prostor. Imala sam jako lijepe nastupe s orguljašicom Ljerkom Očić, pa s profesoricom Jasnom Šumak, simfonijskim i komornim orkestrom, Alanom Bjelinskim, Đelom Jusićem, profesorom Vladimirom Babinom. Meni je biti u crkvi... ne mogu vam to opisati. To je takva glazba, ti zaista moraš maksimalno napuniti pluća da bi svojim glasom ispunio taj prostor. Prošle sam godine poslije jednog takvog nastupa dobila infarkt. Ali to je davanje koje beskrajno volim. Beskrajno.

Što je pred vama? Uskoro vam izlazi novi materijal...

Malo sam žalosna jer pjesme koje mi pristižu nisu na onoj razini koju bih, u ovom svom zrelom trenutku, htjela. Sve skupa mi je prejednostavno ili pretužno. Htjela bih malo optimizma. Neka to budu ljubavne pjesme, ali daj malo veselja. Nemoj mi slati pjesmu o mami da se raspadam od tuge dok je pjesam. Dovoljno sam imala tih tužnih pjesama. Kad god je bilo: tko bi to mogao otpjevati – ma, Radojka će to pjevati. Koncert, a ja beskrajno tužna, raspadam se, jer proživljavam te pjesme. Tako sam rekla – dosta. Ako ništa drugo, sama ću se opet uhvatiti pera. Nekoć

Svi zavijaju svoj život u neke celofane s mašnicama. A ja mislim da sa svoje šezdeset tri godine trebam biti iskrena

sam to i radila, ali su me sustigle neke druge obaveze, pa se jednostavno nije stiglo, pa nisi zaljubljen, pa nemaš inspiracije... No sad će Croatia Records uskoro izdati jedan *live* album s Big Bandom i simfoničarima. To je malo teže štivo, ali prilagođeno da bi bilo pitkije – morate zadovoljiti širok auditorij, a ne samo muzičke sladokusce. No materijal je dobar i drago mi je da su se odlučili to izdati jer ostaje dokument jednog vremena.

Imate poseban odnos sa svojim obožavateljima – vrlo osoban i rekla bih gotovo prisran, pun poštovanja...

Kako ih ne bih poštovala!? Ti ljudi uđu u prostor da bi slušali Radojku Šverko. To je isto kao da ti netko dođe u kuću. Ja ljude volim. Kad ti na primjer u Osječku katedralu dođe 840 ljudi, bez obzira na to što je humanitarni koncert, to je puno. A po izlasku iz crkve ja ljude darujem, poklonim svakome CD da

imaju uspomenu. CD-i se ne prodaju, budimo realni. Klikneš na internet i imaš pristup u svijet glazbe, što god hoćeš. Apsolutno se u tom smislu nešto mora promijeniti. Ja na CD-ima uistinu nisam zaradila, zna se tko na tome može zaraditi, to je ipak malo komercijalnija glazba, ali mi je to sve ipak pomoglo da održim neki kontinuitet.

Kako uspijevate uskladiti obitelj i obaveze? Što vas veseli, a što ljuti?

Znam zakričati, ali samo zbog neurednosti i zmazanoće. Sve možeš, samo počisti za sobom.

Meni fali ljubavi. To ću otvoreno i iskreno reći. Previše sam se davala, a nisam dobivala, takav osjećaj imam. Kroz to davanje sam se jako trošila, jer to nije bilo davanje samo spram muža – tu su djeca, tu je kuća, pa oko kuće... I stalno se moraš dokazivati, kroz posao, doma... Pa da ti netko kaže: Hvala ti, dušo. Toga sam imala premalo. Teško mi je zapravo

to sve skupa odvagnuti. Možda ću to moći za pet ili deset godina...

Kakav odnos imate sa svojim kćerima?

Prekrasan. Mi smo neobična porodica. Moja Sanda, kći iz prvog braka, imala je 15 godina kad se rodila Ana, kći iz drugog braka. Postala sam nona kad je Ana imala pet godina, a ona teta, jer je Sanda rodila kad je imala dvadeset, kao i ja kad sam nju rodila. One imaju jako dobar odnos, i međusobno i s očevima,

Dok je meni krpe i metle, dok imam što pomesti, ja sam sretna

i uzajamno si poštuju očeve. Ja sam postavila u porodici dva zakona. Prvi: Ne želim izraz polusestra ni u ludilu, one su sestre. I drugi: Iz kuće se ne izlazi u jedanaest sati. Možeš doći kasno, i iza ponoći ako je nešto važno, ali ne možeš iz kuće izaći u 11. Ja te izlaske ne priznajem. I svadim se sa svojim prijateljicama, ali to ne priznajem. A ako ti se dogodi da se zaljubiš, ili ne zaljubiš, a zatrudniš – želim to prva znati i to će se dijete roditi.

Najbolje godine?

Ne znam da li se kod mene to moje najbolje doba ikad uopće dogodilo. Jer dugi niz godina živim sama, ali ne činim ništa da bih nešto po tom pitanju promijenila. Čak ne mogu ni zamisliti da živim s nekim. Dok je meni krpe i metle i dok raste trava, dok iz šume vjetar puše i donosi lišće u dvorište da imam što pomesti, ja sam sretna – imam kaj delati. Mene se ne može vidjeti ni na *eventima* niti noga preko noge na špicu, ni od izloga do izloga u šoping. Baš me briga, nosim istu majicu već deset godina, pa što – nisam gola. Cure uopće ne znaju da iste artikle koje kupuju u mnogim trgovinama možeš naći na Jakuševcu.

Što vam je danas najvažnije u životu? Što vas nosi?

Trenutno ni ne znam što mi je tako strašno važno. Važno mi je da mi je čisto, ali tu ću i sama pridonijeti. Volim krpu i metlu, volim i kosilicu. Volim grabljat, volim cvijeće, životinje. A volim i svoj posao. Stvarno bih voljela da ovog mog posla ima malo više, ali bojim se da je došlo jedno drugo vrijeme, i da ja sada u šezdeset četvrtoj godini moram razmišljati da će tih nastupa biti sve manje i manje, da dolazi jedna nova

generacija. Slušam i pratim, podržavam mlade, oni drugačije razmišljaju i drugačije artikuliraju glazbu koju nose u sebi. Došlo je neko novo vrijeme, drugi imperativi. Ja nikad nisam morala mrdati guzicom na pozornici da bih bila prisutna, a bojim se da toga danas ima sve više i više. I ne znam kud to ide. Kažu mi: *Pa što je tebi, kazalište se mora puniti*. Ukinimo onda glumačke akademije, muzičke akademije! Otvorimo kazalište i postavimo na praznu scenu samo štang i neke mačke koje će plesat' oko nje – i ja vam garantiram da će vam od jutra do mraka biti puno. Pa neće trebati dotirati kazalište. I kud to vodi? Kultura je važan segment u društvu i treba joj posvećivati puno više pažnje nego što se to trenutno radi, bojim se da to nije pravi način. Zadowoljna sam onime što sam postigla, a ako ovo društvo bude imalo potrebe za mnom, naravno da ću se odazvati, ali je vrijeme da se počne razmišljati kako će biti kad svega toga uopće više ne bude... Možda ću zapravo tada pokazati i dokazati što je to umijeće življenja, ako ima nekih veza i poveznica između umjetnosti i umijeća. ■

